

BUDAPEST HATVAN ÉVES!

Irta LIBER ENDRE

Budapest székesfőváros alpolgármestere

Hatvan esztendő egy város életében is nagy idő és amidőn november 17-én Budapest székesfőváros egyesítésének a hatvanadik évfordulóját ünnepli, érdekes megállni ennél a határkőnél, hogy visszapillantunk régmúlt időkre és a régi három kisebb város egyesítésének a jelentőségéről néhány szóval megemlékezzünk.

Aki az egyesítés történetével foglalkozott, tudja jól, hogy bár a három város egyesítésének a szükségszerűsége már régebben beállott, mégis akkor, amikor ez a kérdés annak idején aktuálisra vált, ennek is voltak ellenzői, akik ezt az álláspontot kellőképpen tudták indokolni. Azok, akik az egyesítés mielőbbi megvalósítása mellett foglaltak állást, különösképpen azokra a fejlődési lehetőségekre mutattak, amelyek az egyesítés esetében feltétlenül be fogtak következni és az események tényleg nekik adtak igazat. Egyszerű volna ugyan annak az állításnak a megkockáztatása, hogy az egyesítés elmaradása esetén is ugyanugy végbe ment volna a fejlődés, de ezzel szemben viszont annak, aki a fejlődést, mint szükségszerűséget és

mint éppen abban az időben adottát nézi, az egyesítést is annak kell tekintenie. El kellett és akkor kellett elkövetkeznie az egyesítésnek, mert minden erő abban a pillanatban érett meg arra és mert az elkövetkezendő fejlődésnek minden bimbója abban az időben bomlott ki annyira, hogy az új magyar főváros megszületésének termékenyítő szellőjére egyszerre felnyílhasson.

A három város egyesítése lehetett talán látszólag közömbös is az akkori lakosság egy részére, mégis — amint ezt ma már utólag pontosan meg tudjuk állapítani — az egyesítés messzire futó hullámokkal szötte át mindazt, amivel érintkezésbe jutott. Senki sem vonhatja kétségbe azt, hogy a városoknak, a városok polgárságának kulturális téren mindenkor nagy szerepük van és hogy a városok az országnak a műveltségi állapotában felmérhetetlen szerepet játszanak. Ha pedig az egyesítés előtti három város közállapotait összevetjük az új metropolis közállapotaival, külön meglepetéssel vehetjük észre, hogy az ujjaalakult Budapest lelkületét, jellegzetességét nem kapjuk meg a régi városok tulajdonságainak egyszerű összeadásából, hanem

itt a törvény közigazgatási intézkedése nyomán tényleg egészen új város keletkezett, csodálatosan öntudatos és nemesre törvő polgársággal.

Mintha csak erre várt volna ez a polgárság! Mintha valami rejtett módon felébredt volna csipkerózsa-álmából és egyszerre, a legelső években neki látott hirtelen — majdnem azt mondhatnám, „záros határidő alatt” — behozni mindazt, amit álmohoz hasonló dermedtségében elmulasztott.

Ez az álom, ez a dermedtség nem is csak az egyesítést közvetlenül megelőző időkben ülte meg a városok lelkületét. Szinte merem állítani, hogy a török

vainak szomorú igazságába. Népével levált a nagy ércigőy testéről és megütöközt a konzulokkal. Nemsokára megjött a hír, hogy a Via Appiát szegélyező piniafenyőkön hat-ezer kelta felfesztett teste vézrik. Ennyit fogtak el élve Crixus seregéből.

— Mért nem vonulunk hát Róma ellen — sürgették a vezérek a thrákiakat.

Megindultak, de csakhamar megérezték, hogy egy pokolian ravasz elme irányítja légióikat, mert egy tömegben nem vihathak döntő ütközetet. Itt is, ott is leszeltek az ércigőy egy darabját és az öreg Cenomus így szólt a vezérhez:

— Tudod, ki bontja részekre a sereget? Az a Crassus nevé potrohos, akinek a capuai gladiátoriskolában a kitörés napján a szeme közé néztél.

Spartacus nem felelt. A vezéreknek meghagyta, hogy válogassák ki a legelszántabb harcosokat. Aztán seregének javával megindult a Vezuv felé. Hónapokig tartották magukat a kihült kráterben. Időnként le-lehőmpölyögtek a lejtőn, hogy eleséget szerezzenek. Senki sem merte őket bántani. Néha megmordult mélyen a földben valami.

A katonák megremegettek.

De a thrákiak így szóltak:

— Ne féljete. Vulcanus isten legényei kovácsolják a föld méhében a jövőt. Nekünk, rabszolgáknak, hazátlan bitangoknak, a tűzhányók krátereiben van a hazánk.

Senkisem értette. De ő tovább mormogott, önmagához beszélve:

Egyszer majd megnyílnak a kráterek, hogy tűzbefagyasszák a rabszolgatartók bordélyházait.

Mormogása olyan volt, mint a hegy mélyéből jövő fenyegetés. Két hatalmas öklét fel-emelte a kráter szélén és megrázta az örök város felé.

Másnap kitört a Vezuv. Crassus serege riadtan menekült, emberek, állatok halálra-gázolták egymást, mint egykor a capuai aréna kijáratánál. Senki sem vette észre, hogy az izzó lávatömbök között embercsontok és véres huscafatok is hullnak a magasságokból.

A hazátlan bitangok pedig mind megtértek aznap őshazájukba. Az egyetlen hazába, amely nem volt római provincia,

Ön is tud számolni!

A világítási költségek túlnyomó részét az áramszámla teszi, ehhez képest az izzólámpa ára elenyésző. A silány minőségű lámpa csak a beszerzésnél olcsóbb; az áramfogyasztásban azonban annál drágább! Vegye tehát csak a bevált, gazdaságos

TUNGSRAM LÁMPÁI!

megszállás rombolta össze Budának és Pestnek az igazi lényét, az alkotósvágyát és tulajdonképpen ez az oka annak, hogy három és fél századon át valójában sohasem tudott magára találni. Valami nagy, rendkívüli eseménynek kellett bekövetkeznie, hogy ősi életereje felébredjen és mint egy történelmi hagyományokkal teli életerős országnak új fővárosa foglalja el a maga helyét a nagy világvárosok sorában. Az igazi, ősi magyar városi lélek lobbant fel újból az egyesítés után és indult el a maga diadalutjára.

Valahogy úgy képelem, hogy míg a sokkal kicsinyebb környezet, a feladatok kötött volta, az eszközök elégtelensége, a célok szegényessége nem tudta a városok polgárságát a közömbösségből felrázni, az egyesítéskor az óriásira nyitott tér, a lehetőségek korlátlanága, az igények, talán sokszor a képeletszűlte elgondolások nagyraövekedése egyszerre összeforrasztotta mindazokat, kik ebben a városban éltek és ezért a városért dolgozhattak. Szinte nehéz elgondolni, hogy jóformán ugyanazok az emberek — hiszen az egyesítés nem cserélte föl egészen a régi vezetőségeket, hanem főként azok közül válogatott — egyik évről a másikra olyan életerős és eredményesen működő testületté alakuljanak, amely a legrövidebb idő alatt a legnehezebb problémák megoldásához mert hozzányulni.

Az egyesítés és az annak nyomán elkövetkezett fellendülés félreismerhetetlenül jobbra fordította a viszonyokat, jobbra fordította minden téren és csakhamar hatalmas új, nagy metropolissá fejlődött ki az egykor három kis város.

Fejlődésének nagyszerű képét adta negyven év múltán a főváros akkori polgármestere, dr. Bárczy István, aki a jubiláris közgyűlésen elmondotta azt is, hogy milyennek képzelte majd az ötvenéves Budapestet. Mi, akik azóta is szakadatlanul ennek a fővárosnak a szolgálatában állunk, meg tudjuk állapítani, hogy az ő elképzeléséből azóta sok minden megvalósult, de bizony sokkal több az, ami nem tudott megvalósulni. Ma már tényleg csak mint rossz álomról beszélünk a hidvámról, az alagutvámról és csodálkozunk azon, hogy *ilyen is volt*, de ma is megoldatlanok még: a belső város legkellemesebb lakórészéül szolgáló Tabán, az új Erzsébet-sugarút, az új modern pályaudvarok, az új Dunahidak, a VI. és VII. kerületek külső részén tervezett szabályozások és más igen életrevaló tervek. Annak, hogy ez a sok szépen elgondolt terv mind megoldatlanul maradt, oka az, hogy a már akkor dúló világháború borzalmainak mélyreható következményeit csak később ismertük meg igazán és ezek az idők azután éppenséggel nem voltak alkalmasak arra, hogy a főváros tovább haladjon azon az úton, amelyen olyan nagyszerűen megindult. A haladásnak egyelőre utját állották azok a feendők, amelyeket a rendkívüli idők és a lakosság különleges igényeinek kielégítése kényszerítették rá a főváros hatóságára.

A szörnyű világháború négyévi véres pusztításai után végre befejeződött, de azután forradalmak és sorozatos gazdasági válságok sújtották ennek a fővá-

rosnak a lakosságát, a trianoni békediktátum bénító hatását pedig Budapest székesfőváros éppúgy érezte és érzi, mint az egész ország. De a világválságtól való lesújtottságunkban is az a régi kötelességtudó, hazafias, öntudatos és nemesretörő polgárság él itt ebben a városban, amely minden erejével iparkodik leküzdeni a vele szemben feltornyosuló nehézségeket. Tűr, szenved, de reménykedik, bizik egy jobb jövő hajnalhasadásában. Bizik abban, hogy két évtized nyomorúságai után mégis csak eljön a várva-várt magyar feltámadás és ismét ugyanaz a termékenyítő szellő, amely az egyesítés alkalmával olyan nagy lendületet adott ennek a fővárosnak, fogja keresztül lengeni gazdasági és kulturális életünket.

Mert hiszen csakis ez lehet Budapest továbbfejlődésének, felvirágoztatásának és naggyátételének az alapfeltétele.

A városházi ujságírók köszönete Sipőcz polgármesternek

A Fővárosi Rovatvezetők Testülete szombaton tisztújító közgyűlést tartott. Napirend előtt Kelemen Géza javaslatára a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel köszönetet szavazott Sipőcz Jenő dr. polgármesternek azért a határozott kiállásért, amellyel a minap a tanácsulések titkosságára vonatkozó törvényszakasz revízióját követelte. A polgármester nyilvánosságát sürgették a tanácsulések számára, erőteljesen hangsúlyozván, hogy a fővárosnak egyrészt semmi titkolnivalója nincs, másrészt súlyt helyez arra, hogy a lakosság, amely nagy áldozatokat hoz a főváros háztartásának fenntartásáért mindenről pontosan és nyíltan legyen informálva. A polgármesternek a sajtószabadság mellett való állásfoglalását ünnepelte szombati ülésén a Fővárosi Rovatvezetők Testülete. A tisztújítás során újból Schwét Henriket, Kelemen Gézát és György Endrét választották a testület vezetőivé.

AMAGYAR Standard GYAR
DIADALA
AZ ÚJ
ÓRIASADÓ
A 4 RELÉADÓ
SUPER 34
Standard Radio

**Szép,
karcsu,
elegáns**

minden hölgy
az új, modern szabásu

Kulnewsky
bundában

*Különleges választék
breitschwanzperzsa
bundákban.*

IV, Kristóf-tér 6

nál már nem volt őrség. Nekifutottak a domboldalnak és a thrákiak zihálva, könyökgig véresen állt meg a dombtetőn. Visszanéztek kinjakk városára, Róma ősi vetélytársára. A domboldalon még mindig jöttek utánuk a rabszolgák százai. A város fehéren és dermedten bámult utánuk a napfényben. A néptelenné vált utcák a fenyegető öklök erdejét látták kinőni a dombtetőn.

Spartacus rendbeszedte a nyüzsgő sokaságot. Már nem ordított senki, figyelték az embert, akitől sorsuk függ. De a vezér néma maradt és arca gondterhelt. Századokra osztotta a sereget és parancsnokokat nevezett ki. Aztán megindultak a Voltorno völgyébe. Amerre mentek, rabszolgák tömegei csatlakoztak hozzájuk. A megvert légiókat is felítették és mindenki fegyvert kapott a kezébe. Így barangoltak az országában keresztül-kasul, a falvak és városok rémületére. Így húzódtak az ércigőy ellenálhatatlanul Itália hegyein, völgyein és mezőségein keresztül s a rabszolgák tömege hőmpölyögve folyt belé az országutakon és a városok utcáin. Száz-huszezer vadállat tört ki ketrécéből, hogy visszarothonjon szülőföldjére, ahonnan diadalmenetek ezrei hurcolták őket a héthalmu város utcáin át szegényjárom alatt. De az idő mulott és a thrákiak csak nem gondolt a hazatérésre. Az egyes népfajok vezérei gyakran kérdezték:

— Mért bolyongunk a gaz rabszolgatartók földjén? Hiszen bosszút álltunk már a sanyargatásért, megvertük a konzulok légióit és példát mutattunk a föld összes rabszolgáinak?

— Igaz, — felelte Spartacus. De mondjátok meg, hogyan térjünk vissza hazánkba, hiszen nincsen hazánk. Mert ha ez a sokféle nép hazájába akar megtérni, százféle kellene forgácsolódunk és akkor könnyűszerrel legyőznének a rabszolgatartók. Ott van a hazánk, ahol a szabadság van. Hiszen mindannyiunk hazája római provincia.

A vezérek elszomorodva hallgatták, mert belátták, hogy a thrákiainak igaza van. És ő volt mindnyájuk között a legszomorubb, gigászi diadalainak tetőpontján. Csak Crixus, a kelták vezére, nem tudott belenyugodni szá-